

Cultura Homerica

De la varsta cea mai frageda, sufletul naiv al copilului care-si face primi ani de scoala este hranit cu Homer. Crestem, dar Homer este mereu alaturi de noi. Nu-l putem lasa din mana fara sa nu ne revina imediat setea de a-l relua. S-ar putea spune chiar ca lectura lui nu inceteza decat odata cu viata."

Heraclit Retorul

Poetul suveran, patriarhul poetilor, rapsodul nemuritor Homer! Zoriile de neintunecata stralucire a poeziei europene, nu numai capataiul si eterna mandrie a Eliadei, ci si piatra unghiulara a templului culturii literare universale.

Voim sa-i cuprindem dintr-o ochire inchisoarea-i epica si ne gasim in fata unei mari netarmuite.

Dar, fireste, aici nu este vorba despre el, despre rostul lui individual. Din nenorocire (sau fericire ?) Homer n-are stare civila. E impersonal, necunoscut, invizibil. Traditia antica ne-a impartasit unele date biografice, dar putine, nesigure, potrivnice intre ele, vadit din cuprinsul fanteziei si legendei. Homer se confrunta cu opera-i monumentala, cele doua poeme neasemuite, Iliada si Odiseea. El nu are numai adoratori, ci si atei. A fost negata chiar existenta lui proprie. A avut detractori si poate avea oricand.

Epopeea homerica nu este o opera naiva si populara, nu e folclor. Ea infatiseaza o viata destul de inaintata, o mentalitate serioasa si civilizata, care nu rareori trece peste starea mijlocie a zilelor noastre. Indesebii se adresa unei elite sociale, clasei dominatoare, curtilor princiare si regale ale unei epoci de cavalerism asemanator cu acela al evului mediu. Mai presus de toate e arta, dar nu arta anarhic individuala sau eterata, meteorica , abstracta, asa- zisa arta pentru arta, menita a satisface o minoritate disparenta de esteti si ultrarafinati, ci o estetica complexa sau integrala, caracteristic clasica, adica destinata pentru multime, pentru lumea vie si framantata de toate nevoile vietii, pentru desfatarea si alimentarea spirituala a acelei colectivitati constiente sau instinctive a carei inlantuire de solidaritate si sanatate sufleteasca ii legitimeaza numele generic de natiune.

Fantazia elina, izvor neistovit de mituri, a vazut in Homer o personalitate reala, cum vedea in toti eroii ei legendari. A inteles perfect si intuitiv ca o asemenea opera mareata si covarsitor de impunatoare nu poate izvari decat din creierul unei mari individualitati temperamentale, aparitie asa de rara in viata popoarelor. De aceea corifeii literari din toate timpurile l-au conceput pe Homer ca personalitate unica, reala nu gregara si colectiva. Dovada aceasta absolut valabila, peremptorie chiar, despre existenta pozitiva a nemuritorului aed, constituie cea mai autorizata si categorica dezmintire a negatiunii filozofice, a pedantismului si criticismului scolastic.

Toti marii inspirati ai muzelor, Vergiliu, Dante, Milton, Goethe, Mistral, au salutat in Homer pe

parintele lor si au fost mandri si fericiti dea fi urmasii lui, "homerizi", dupa Goethe, sau "umblu escoulau dou grand Oumero", (Modesti ucenici ai marelui Homer), dupa Mistral.

Personalitatea si genialitatea lui n-a dezis-o nici un talent de frunte, nici o forta constienta de poezie.

Nici unul dintre cei care fac onoarea si gloria culturala a natiunilor n-a trecut foarte usor peste Homer si nu l-a nesocotit.

E drept ca o generatie are si poate avea criterii diferite si preferinte in materie de arta, deosebindu-se astfel in conceptia generatiilor anterioare. Altminteri vede si judeca ea produsele predecesorilor. In genereinsa, operele cu adevarat umane si mai ales cele e primul rang sunt refractare si rezista fluctuatiilor prin care trece spiritul public al vremii.

Homer face parte din acele creatii caleidoscopice sau proteice in care retina noastra, cu ajutorul oricarui nou criteriu de estimare estetica, descopera cate o noua fateta de fulgurare a geniului divinator.

Si astfel Homer traieste, disciplineaza, fecundeaza si poate primeni pana si azi productivitatea puterilor noastre creatoare.

Eficacitatea lui artistica ramane in vigoare, mereu activ potentiala, de o vitalitate multilaterala, fiind in cea mai mare parte bazata e afectele native fundamentale alesufletului universal omenesc.

N-am crutat nici o sfortare nici o jertfa de timp si nici o osteneala pentru ca, facand tot ce-i omeneste cu putinta, sa infatisez un Homer transfigurat in asa fel incat sa fie al nostru.

"I s-a facut lui Homer un proces colosal, inversunat pentru irreverenta lui fata de divinitate. Totul la el nu ar fi decat impietate, atunci cand nu e alegorie; o urzeala de povestiri sacrilege de deliruri blasfematorii si-ar etala nebunia de-a lungul celor doua poeme. Dar a presupune ca orice intentie filozofica e absenta, ca nu exista nici un sens alegoric subteran, ca trebuie inteles ca o poezie obisnuita, ar insemna a face din Homer un Salmoneu sau un Tantal."